

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา

สังคมปัจจุบันอยู่ในยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Age) ซึ่งเป็นความเจริญก้าวหน้าที่ส่งผลกระทบต่อทุกระบบในสังคมไทยและทั่วโลก โดยเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้จะเห็นได้ว่าทุกประเทศทั่วโลกต่างก็เห็นความสำคัญของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในหน่วยงานเพื่อลดขั้นตอนในการทำงานที่ซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน นอกจากนี้มีการนำระบบเครือข่าย (Network) มาใช้เชื่อมโยงข้อมูลจากหลายเครือข่ายเข้าด้วยกัน เพื่อใช้ประโยชน์จากที่ต่าง ๆ จากทุกมุมโลก ประเทศไทยได้จัดทำนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติขึ้นเพื่อสนองตอบระบบการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศดังในเนื้อหาตอนหนึ่งของนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติกล่าวไว้ว่า “เทคโนโลยีสารสนเทศ คือ กุญแจที่ไขไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพตามความต้องการของประเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศคือตัวสร้างกระบวนการจัดการการศึกษาที่รัฐบาลได้เห็นความสำคัญอยู่แล้ว และเป็นตัวช่วยให้รัฐบาลสามารถจัดการการศึกษาให้มีคุณภาพสูงสุดด้วยงบประมาณที่ต่ำและสามารถกระจายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงโดยไม่คำนึงถึง เพศ วัยฐานะหรือความห่างไกลของสถานที่ ” (จำปี ทิมทอง, 2542, หน้า 1)

ในบรรดาเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ อินเทอร์เน็ตนับเป็นเทคโนโลยีที่มีผู้ใช้งานอย่างกว้างขวางทั่วโลก อินเทอร์เน็ตเป็นระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ที่เชื่อมต่อกันทั่วโลก โดยใช้สัญญาณภายใต้เกณฑ์ตามมาตรฐานเดียวกันคือใช้โปรโตคอลที่พีซี/ไอพี ซึ่งอาจเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ต่างชนิดกัน ก็สามารถติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วทั้งในรูปแบบของข้อความ ตัวอักษร ภาพ และเสียง ทำให้เกิดสังคมของข่าวสารข้อมูลทำให้บุคคลทั่วโลกสามารถติดต่อสื่อสารถึงกันและกันได้โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางไปหากัน ทำให้โลกในปัจจุบันเข้าสู่ยุคของโลกไร้พรมแดน หรือ ยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้นอินเทอร์เน็ตจึงมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมดังกล่าว

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกันว่าอินเทอร์เน็ต เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการพัฒนาการเรียนการสอนทุกระดับ ในระดับโรงเรียนอินเทอร์เน็ตมีผลกระทบต่อการศึกษาด้านต่าง ๆ โดยได้เปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่ครูและนักเรียนเข้าถึง “ห้องสมุดโลก” ได้เพียงปลายนิ้วสัมผัส

จากเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีอยู่ในบ้านหรือโรงเรียนไม่ว่าจะอยู่ห่างไกลมากน้อยแค่ไหนก็ตาม อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการศึกษา เนื่องจากธรรมชาติของอินเทอร์เน็ตที่เอื้อประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ด้วยเหตุนี้จึงมีการนำระบบอินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้ในระบบการศึกษา เป็นเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้ในระบบการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ถนอมพร ดันพิพัฒน์, 2539, หน้า 4-9)

การนำระบบอินเทอร์เน็ตเข้ามาประยุกต์ในการศึกษาของไทย เริ่มในปี พ.ศ. 2539 โดยเครือข่ายไทยสารได้ขยายการให้บริการไปถึงโรงเรียนมัธยม ภายได้เครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อโรงเรียนไทย หรือ SchoolNet Thailand เป็นการนำระบบอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้ในการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของไทย ซึ่งเป็นโครงการหนึ่งของสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ เป็นการตอบสนองนโยบายของประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ที่มุ่งเน้นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการดำเนินงานตามนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ (ไอที-2000) วัตถุประสงค์หลักของโครงการ คือ ช่วยให้โรงเรียนเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและข้อมูลทั่วโลก เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนทางการศึกษา เพื่อเชื่อมโยงการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียน ครู-อาจารย์ นักเรียน ทั้งในและระหว่างประเทศประสานให้เกิดมีกิจกรรมที่มีประโยชน์ทางด้านการศึกษาและส่งเสริมวินัยและจริยธรรมในการใช้อินเทอร์เน็ต อนึ่งจากการที่เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทต่อกระบวนการเรียนการสอนและเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ทำให้โรงเรียนต่าง ๆ ได้รับการพัฒนาเป็นที่ยอมรับของสังคมในปัจจุบัน (พิเชษฐ์ คุรงคเวโรจน์, 2540, หน้า 7)

จากความสำคัญและจากคามนิยมใช้อย่างแพร่หลายของอินเทอร์เน็ต ทำให้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในด้านต่าง ๆ อาทิ การศึกษาความถี่ในการใช้ ระยะเวลาสถานที่ที่ใช้ ประเภทของเนื้อหาที่เลือกใช้ (องอาจ ฤทธิ์ทองพิทักษ์, 2539; เพ็ญทิพย์ จิรพินนุสรณ์, 2539) บริการที่เลือกใช้ (เพ็ญทิพย์ จิรพินนุสรณ์, 2539) การใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต (องอาจ ฤทธิ์ทองพิทักษ์, 2539; เรวดี คงสุภาพกุล, 2539) นอกจากนี้ เรวดี คงสุภาพกุล (2539) ยังได้ศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์ทางคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในด้านการเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์ ความถี่ในการใช้คอมพิวเตอร์ และการเรียนรู้การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อให้รู้จักการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ส่วนคมกริช ทัทกิตา (2540) ศึกษาพฤติกรรมก่อนระหว่างและหลังการใช้ อินเทอร์เน็ตของนักเรียนซึ่งเป็นปัจจัยสัมพันธ์กับพฤติกรรม ผุสดี นนทคำจันทร์ (2542)

ศึกษาการแสวงหาสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ในด้านวัตถุประสงค์ สถานที่ใช้ ความถี่ เนื้อหาวิชา บริการ รูปแบบของสารสนเทศ แหล่งสารสนเทศที่ใช้และปัญหาที่พบ มุทิต นนทรี (2543) ได้ศึกษาปัจจัย ทักษะคิดและจุดประสงค์ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการ อินเทอร์เน็ต จีรพันธ์ มุลรัตน์ (2544) ศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์และประเภทเว็บไซต์ และ วัฒนา มาลา (2545) ประโยชน์ของการใช้อินเทอร์เน็ตตลอดจนสภาพปัญหาและอุปสรรคจากการใช้อินเทอร์เน็ต

จากการศึกษาทฤษฎี บทความและงานวิจัยต่าง ๆ พบสอดคล้องกันว่าแต่ละบุคคลย่อมมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตที่แตกต่างกัน เด็กนักเรียนส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อวัตถุประสงค์ทางด้านการบันเทิงมากกว่าจะใช้ในการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลข่าวสารความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการเรียนรู้ของตน ซึ่งทำให้ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการให้บริการอินเทอร์เน็ตได้รับประโยชน์ไม่คุ้มค่า อีกทั้งเป็นการเสียเวลาและเสียโอกาสในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองของนักเรียน ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจใคร่จะศึกษา การแสวงหาสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย สมุทรปราการ เพื่อศึกษาสภาพการใช้อินเทอร์เน็ตในการแสวงหาสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตและศึกษาถึงปัญหาการให้บริการอินเทอร์เน็ตภายในห้องสมุดและห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนตามหลักสูตร ซึ่งจะเป็นแนวทางให้นักเรียนเข้าถึงสารสนเทศทางวิชาการบนอินเทอร์เน็ตได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อการจัดการศึกษาและพัฒนาโครงการให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในกระบวนการเรียนการสอน และเป็นตัวอย่างให้กับโรงเรียนที่กำลังจะนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในห้องสมุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย สมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาการแสวงหาสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย สมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตภายในห้องสมุดและห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย สมุทรปราการ

4. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการใช้ ปัญหาและการแสวงหาสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย สมุทรปราการ จำแนกตามเพศและกลุ่มวิชา

สมมุติฐานการวิจัย

1. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย สมุทรปราการ ที่มีเพศต่างกัน มีสภาพการใช้ ปัญหาและการแสวงหาสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน

2. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย สมุทรปราการ ที่ศึกษาในกลุ่มวิชาแตกต่างกัน มีสภาพการใช้ ปัญหาและการแสวงหาสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการใช้ ปัญหา และการแสวงหาสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตภายในห้องสมุดและห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียน นวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย สมุทรปราการ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำลัง ศึกษาอยู่ในโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย สมุทรปราการ ในปีการศึกษา 2546 โดยใช้การประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเกรจี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, หน้า 303) จากนักเรียนจำนวนทั้งหมด 745 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 264 คน

2. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น

2.1.1 เพศ

2.1.1.1 เพศชาย

2.1.1.2 เพศหญิง

2.1.2 กลุ่มวิชา

2.1.2.1 กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์

2.1.2.2 กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์-ภาษาอังกฤษ

2.1.2.3 กลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ-ภาษาญี่ปุ่น

2.1.2.4 กลุ่มวิชาภาษาไทย-สังคมศึกษา

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการใช้ ปัญหาและการแสวงหาสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **นักเรียน** หมายถึง ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย สมุทรปราการ ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2546
2. **โรงเรียน** หมายถึง โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย สมุทรปราการ
3. **กลุ่มวิชา** หมายถึง กลุ่มวิชาที่จัดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย สมุทรปราการ โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มวิชาได้แก่ กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ – วิทยาศาสตร์ กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ – ภาษาอังกฤษ กลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ – ภาษาญี่ปุ่น และกลุ่มวิชาภาษาไทย - สังคมศึกษา
4. **สภาพการใช้อินเทอร์เน็ต** หมายถึง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ต เช่น ความถี่ ระยะเวลา ช่วงเวลา และสถานที่ใช้อินเทอร์เน็ต ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย สมุทรปราการ
5. **การแสวงหาสารสนเทศ** หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสาร สารความรู้ และเนื้อหาในสาขาวิชาต่าง ๆ บนอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหาความรู้เพื่อสนองตอบความต้องการของตนเอง และประกอบการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษา เช่น ในด้าน เพื่อวัตถุประสงค์เนื้อหาวิชา ค้นหาหาข้อมูลจากเว็บไซต์ลักษณะใด และใช้สืบค้นประเภทใดบนอินเทอร์เน็ต เป็นต้น
6. **ปัญหาของการใช้อินเทอร์เน็ต** หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องในการให้บริการอินเทอร์เน็ตในด้านการให้บริการ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ งบประมาณ สถานที่ ตลอดจนความพร้อมของบุคลากรที่ให้บริการ และความรู้ความสามารถของผู้ใช้
7. **อินเทอร์เน็ต (Internet)** หมายถึง ระบบการสื่อสารบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงคอมพิวเตอร์จากที่ต่าง ๆ ทั่วโลกเข้าด้วยกัน เป็นรูปแบบการติดต่อสื่อสารเผยแพร่ แลกเปลี่ยนข้อมูลจากทั่วโลกให้แก่ผู้สนใจ
8. **การใช้บริการบนอินเทอร์เน็ต** หมายถึง บริการดังต่อไปนี้
 - 8.1 บริการสืบค้นข้อมูลเว็ลด์ไวด์เว็บ (WWW: World Wide Web)
 - 8.2 บริการไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail : Electronic Mail)
 - 8.3 บริการถ่ายโอนข้อมูล (FTP : File Transfer Protocol)

8.4 บริการขอเข้าใช้เครื่องระยะไกลเทลเน็ต (Telnet)

8.5 บริการข่าวสารบนเครือข่าย (UseNet News)

8.6 บริการสนทนาออนไลน์ (Online Conversation)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

นำผลการวิจัยมาใช้ในการกำหนดนโยบาย แนวทางในการดำเนินงาน และการให้บริการอินเทอร์เน็ตในห้องสมุดและห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย สมุทรปราการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น